

ECOLOGISCH WERKPROTOCOL

SNOEIEN, AFZETTEN EN DUNNEN VAN HOUTIGE BEPLANTINGEN

Dit ecologisch werkprotocol wordt toegepast bij het snoeien, afzetten en dunnen van houtige beplantingen binnen het beheergebied van Waterschap Brabantse Delta waar op basis van bestaande verspreidingsgegevens beschermde soorten (in hun natuurlijke verspreidingsgebied) en/of aandachtsoorten aanwezig zijn of verwacht kunnen worden.

Werkzaamheden die onder de gedragscode vallen

- Toppen en snoeien van bomen
- Snoeien van struiken
- Het dunnen van houtopstanden
- Verwijderen van grote takken (onder andere knotten en kandelaberen)
- Het versnipperen van snoeihout
- Beheer en onderhoud van hakhout en grienden

Uitvoeringsperioden

Waterschap Brabantse Delta werkt in het kader van het snoeien, afzetten en dunnen van houtige beplantingen met verschillende uitvoeringsperioden. Deze perioden zijn onder andere gebaseerd op het zo optimaal mogelijk kunnen uitvoeren van essentiële primaire taken van ons waterschap in het beheergebied, namelijk het oppervlaktewaterbeheer en waterveiligheid. Dit in combinatie met de aanwezigheid van beschermde soorten, aandachtsoorten en/of hun vaste rust- en voortplantingsplaatsen. Daartoe wordt er gewerkt binnen de volgende uitvoeringsperioden:

Uitvoeringsperiode 1:	15 juli – 15 september
Uitvoeringsperiode 2:	15 september – 15 maart
Overige periode:	15 maart – 15 juli

Het merendeel van werkzaamheden ten aanzien van het snoeien, afzetten en dunnen van houtige beplantingen wordt gepland en uitgevoerd in uitvoeringsperiode 2 (en dan met name in de periode 1 januari – 15 maart). Indien dit vanwege primaire waterschapstaken niet mogelijk is of uitvoeringstechnisch gezien minder wenselijk is, worden deze werkzaamheden in periode 1 uitgevoerd.

In andere gevallen, bijvoorbeeld bij dreigende of onvoorziene calamiteiten, wordt lokaal in de overige periode (15 maart – 15 juli) gesnoeid, afgezet en/of gedund.

Zorgvuldig handelen

Waterschap Brabantse Delta is zich bij de planning, voorbereiding en uitvoering van zijn werkzaamheden bewust van de in het beheergebied voorkomende planten en dieren die volgens de Wet natuurbescherming zijn beschermd. Om de uitvoering van deze wet voor de waterschappen te vergemakkelijken en op een zo goed mogelijke wijze rekening te houden met beschermde planten en dieren, werkt ons waterschap met de Gedragscode Wet natuurbescherming voor waterschappen, onderdeel soortbescherming, bestendig beheer en onderhoud. In deze gedragscode zijn per type werkzaamheid (bijv. snoeien, afzetten en dunnen van houtige beplantingen of baggeren en herprofilieren van wateren) voorgeschreven werkwijzen beschreven. Op basis hiervan én in combinatie met de in het beheergebied aanwezige beschermde soorten en/of aandachtsoorten, zijn voor het snoeien, afzetten en dunnen van houtige beplantingen per uitvoeringsperiode 'Algemene voorzorgsmaatregelen' en 'Soort (groep) specifieke maatregelen' als algemene zorgplicht' bevestigd in artikel 4.11 van de Wet natuurbescherming en zijn n.v.l.ing onafhankelijk van de uitvoeringsperiode en voorkomende soorten - jaarrond van toepassing. Deze werkwijzen, voorzorgsmaatregelen en voorschriften zijn niet vrijblijvend, maar leidend bij de uitvoer van de werkzaamheden. Afwijken van de voorgeschreven werkwijzen, voorzorgsmaatregelen en voorschriften is uitsluitend mogelijk na overleg met een ecologisch deskundige (zie bijlage 5).

JAARROND VAN TOEPASSING

Voorschriften algemene zorgplicht

1. Er worden sparende technieken toegepast en, indien beschikbaar, wordt natuurvriendelijk materieel ingezet.
 - a) De rijsnelheid van machines wordt zo afgestemd, materieel zo gebruikt en werktechnieken zo toegepast dat dieren zo veel mogelijk kunnen vluchten.
 - b) Er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande infrastructuur van wegen, paden en sporen.
 - c) Vermijdbare schade aan bermen, slootkanten, houtsingels, bosjes en solitaire bomen, bijvoorbeeld door insporing of beschadiging van de bast, wordt voorkomen.
2. Werkzaamheden vinden in beginsel plaats in de daglichtperiode, opdat verstoring van de omgeving door verlichting wordt voorkomen. Bij nachtelijke verlichting van een werklocatie wordt uitstraling naar de omgeving tot een uur voor zonsopkomst en vanaf een uur na zonsondergang zo veel mogelijk voorkomen.
3. Snoei- en afgezet hout wordt - waar mogelijk - niet versnipperd, maar op rillen gelegd bij voldoende ruimte in het terrein. Indien deze ruimte ontbreekt wordt het hout afgevoerd.
4. Bomen - ongeacht de grootte - waarin holen, spleten, rottingsgaten, loshangende schors en dergelijke aanwezig zijn, blijven altijd gespaard (vanwege vleermuizen, vogels, boommarters, eekhoorns, e.d.), tenzij om veiligheidsredenen of vanwege het zorgvuldig en efficiënt kunnen onderhouden van nevenliggende elementen, het noodzakelijk is deze te vellen en er geen alternatieven voorhanden zijn. Daartoe dient voorafgaand aan de velling door een gekwalificeerd adviesbureau eerst een (voor)onderzoek (officiële quickscan) uitgevoerd te worden naar de (potentiële) aanwezigheid van en/of functionaliteit voor beschermde soorten. De schriftelijke rapportage van de quickscan wordt, met het oog op controle door handhavende instanties, goed gedocumenteerd en minimaal 2 jaar bewaard. Als wordt verwacht dat blijvende schade optreedt, wordt ontheffing van de Wet natuurbescherming aangevraagd bij het bevoegde gezag. Tevens wordt nagegaan welke benodigde vergunningen (bijv. kapvergunning) dienen te worden aangevraagd.
5. Indien nabij de velling (bomen met) beschermde soorten en/of aandachtsoorten aanwezig zijn, moet de velrichting altijd van deze locatie afgewend zijn.
6. Beplantingen worden niet in één keer in zijn geheel afgezet, maar gefaseerd, zodat er voldoende beplanting behouden blijft als nestgelegenheid, overwintering, beschutting en voor de migratie van soorten.
7. In dekking aangetroffen kalveren van bijvoorbeeld ree blijven altijd gespaard door om deze plekken heen te werken. Wanneer dit onmogelijk is, worden zij buiten de werkstrook geplaatst door de dieren aan te vatten met een flinke bos gras. Directe aanraking, ook met handschoenen, moet worden voorkomen om te vermijden dat de dieren de mensengeur overnemen waarna het moederdier het dier afstoot.

UITVOERINGSPERIODE 1 + UITVOERINGSPERIODE 2

15 juli – 15 september 15 september – 15 maart

Jaarrond van toepassing

Zie: Voorschriften algemene zorgplicht

Algemene werkwijze en voorzorgsmaatregelen

Bij voorkeur worden snoei-, afzet- en/of dunningswerkzaamheden uitgevoerd in uitvoeringsperiode 2 (en m.n. in de periode 1 januari – 15 maart). Indien dit vanwege onze primaire waterschapstaken niet mogelijk is of uitvoeringstechnisch minder wenselijk is (bijvoorbeeld in hele natte gebieden om insporing te beperken of vanuit boomtechnisch oogpunt gezien), worden de werkzaamheden in uitvoeringsperiode 1 uitgevoerd.

Soort(groep)specifieke maatregelenvogels

1. Het uitvoerend personeel dient te allen tijde te letten op alarmerende vogels en hun nesten. Aangetroffen broedende vogels, in gebruik zijnde nesten en eieren dienen altijd te worden gespaard, ook buiten het reguliere broedseizoen. Broedende vogels mogen evenmin worden verstoord.
2. Bij constatering van in gebruik zijnde nesten, wordt gekozen om de werkzaamheden pas uit te voeren nadat het laatste jong het nest heeft verlaten of wordt in overleg met een ecologisch deskundige een soortspecifieke beschermingszone rondom het nest gehanteerd waarbinnen geen werkzaamheden worden uitgevoerd. Dit maatwerkadvies wordt schriftelijk vastgelegd en toegevoegd aan dit ecologisch werkprotocol.
3. De locaties van aangetroffen nesten worden door het uitvoerend personeel gemeld aan de toezichthouder. Deze locaties worden vervolgens op een (digitale) kaart vastgelegd en gedocumenteerd met het oog op controle door handhavende instanties.
4. Vogelnesten die niet (meer) in gebruik zijn, zijn niet (meer) beschermd, met uitzondering van zogeheten 'jaarrond beschermde vogelnesten' (zie bijlage 2; categorie 2). Bomen met dergelijke jaarrond beschermde nesten blijven altijd gespaard en mogen niet zonder ontheffing van de Wet natuurbescherming geveld worden. Ook bomen in de directe omgeving van de jaarrond beschermde nestboom dienen gespaard te worden (minimaal 1 boomlengte beschermingszone in acht nemen). De velrichting van bomen in de buurt van een dergelijke nestboom dient altijd van deze boom afgewend te zijn.
5. Locaties van jaarrond beschermde nesten (incl. beschermingszone) worden voorafgaand aan de werkzaamheden in het veld gemarkeerd en op (digitale) kaart vastgelegd. Deze wordt toegevoegd aan dit ecologisch werkprotocol. De markering wordt direct na de werkzaamheden verwijderd.
6. Nesten van soorten uit categorie 5 zijn alleen jaarrond beschermd wanneer in de omgeving nestgelegenheid voor deze soorten schaars is en er dus weinig of geen alternatieven zijn om een nieuw nest te bouwen. Dit ter beoordeling door een ecologisch deskundige. Het maatwerkadvies wordt schriftelijk vastgelegd en bij dit ecologisch werkprotocol gevoegd.

vleermuizen

1. Potentiële kraam-, paar-, of winterverblijven (bomen met hollen, spleten, rottingsgaten, loshangende schors e.d.) én direct nevenstaande bomen (binnen een straal van 1 boomlengte) die vleermuisverblijven tegen de wind beschutten blijven in principe altijd gespaard, tenzij door een ecologisch deskundige een ander advies is gegeven. Dit maatwerkadvies wordt schriftelijk vastgelegd en bij dit ecologisch werkprotocol gevoegd.
2. Aantasting van potentiële vlieg- en/of foerageerroutes van vleermuizen wordt vermeden door het vellen en/of terugzetten van lijnvormige beplantingen altijd gefaseerd uit te voeren en wel dusdanig dat er geen gaten met een lengte van meer dan 50 m. in de beplanting ontstaan. Dit ter beoordeling van een ecologisch deskundige. Als toch wordt verwacht dat blijvende schade optreedt, wordt ontheffing van de Wet natuurbescherming aangevraagd bij het bevoegd gezag (provincie).

3. Bij uitvoering van de werkzaamheden in uitvoeringsperiode 1 heeft het de voorkeur de werkzaamheden pas te starten vanaf 15 augustus i.p.v. 15 juli.

bever en das

1. Werkzaamheden in de nabijheid van een bewoonde bever- of dassenburcht of oeverhol, worden in beginsel uitgevoerd buiten de kraamperiode (kraamperiode bever: mei t/m augustus en das: december t/m juni). Kortdurende werkzaamheden (1 à 2 uur) zijn binnen deze periode toegestaan, mits de verstoring zo veel mogelijk wordt beperkt.
2. Bij de werkzaamheden wordt een beschermingszone van minimaal 20 meter tot de burcht aangehouden. Deze wordt in het veld gemarkeerd, op kaart vastgelegd en toegevoegd aan dit ecologisch werkprotocol. Alleen in zeer dringende omstandigheden is buiten de kraamtijd een kortere afstand toegestaan, mits de burcht niet wordt beschadigd. Werkzaamheden worden dan handmatig uitgevoerd.
3. Snoeihout laat men liggen (of wordt in de directe omgeving op rillen gelegd), maar niet nabij of op burchtingangen of wissels. Bomen en struiken op en rondom de burchtlocatie (straal minimaal 20 meter) worden gespaard. De velrichting van bomen is van de burchtlocatie afgewend.
4. Onverlet bovenstaand voorgeschreven werkwijzen, zijn bij de voorbereiding en uitvoering van werkzaamheden de afwegingskaders, maatregelen en werkwijzen zoals beschreven in het Beverprotocol (Noord-Brabant, 2017) leidend.

eekhoorn en boomarter

1. Bomen met bewoonde en/of bewoonbare nesten en/of nestholten van eekhoorns en boomarters worden altijd gespaard. Deze worden in het veld gemarkeerd en op kaart vastgelegd. Deze wordt bij dit ecologisch werkprotocol gevoegd.
2. Indien het voor de uitvoering van de werkzaamheden onvermijdelijk is dat beschadiging of vernietiging optreedt, kan dat enkel nadat een ecologisch deskundige heeft vastgesteld dat er in de omgeving voldoende alternatieve nestgelegenheid is. Dit maatwerkadvies wordt schriftelijk vastgelegd en bij dit ecologisch werkprotocol gevoegd.
3. Eekhoornnesten respectievelijk holten van boomarters worden nooit tijdens de kraamperiode van de dieren vernietigd of beschadigd (eekhoorns: begin februari t/m eind augustus; boomarters: begin maart t/m eind augustus). Deze bomen worden in het veld gemarkeerd en op kaart vastgelegd. Deze wordt bij dit ecologisch werkprotocol gevoegd.

bunzing, hermelijn en wezel

1. In het leefgebied van bunzing, hermelijn en wezel worden bij werkzaamheden in en aan houtige beplantingen potentiële rust- en voortplantingsplaatsen van deze soorten, zoals bijvoorbeeld (konijnen)holten en gaten, houtstapels, holle bomen en takkenrillen, zo veel mogelijk gespaard.
2. Bij lijnvormige beplantingen in het leefgebied van deze soorten worden werkzaamheden gefaseerd uitgevoerd, waarbij tevens voldoende ruige en/of dichte begroeiing op de grond gespaard blijft voor dekking tijdens migratie.

alpenwatersalamander, boomkikker, heikikker, kamsalamander, knoflookpad, poelkikker, rugstreeppad en vinpootsalamander

1. Plaatsen waar beschermde soorten amfibieën voorkomen (ook landhabitat) worden slechts indien noodzakelijk betreden. Vaste rust- en voortplantingsplaatsen, zoals poelen of andere elementen, worden zo nodig door de opdrachtnemer gemarkeerd. Voorkomen wordt dat bodems en oevers worden beschadigd of platgereden.
2. Houtachtige objecten, zoals houtrillen, boomstronken, wortelkluiten en bladhopen worden in uitvoeringsperiode 2 (15 september – 15 maart) zo veel mogelijk ontzien in verband met overwinterende amfibieën. Werkzaamheden vinden bij voorkeur plaats van 15 september - 15 oktober. Daar waar deze soorten voorkomen, wordt landhabitat in de winterperiode óf geheel ontzien óf worden werkzaamheden in handkracht uitgevoerd. Daarbij wordt bodemverwonding door spoorvorming of het uitslepen van bomen voorkomen.

gladde slang, hazelworm en levendbarende hagedis

1. In uitvoeringsperiode 2 (15 september – 15 maart) worden op plaatsen waar beschermde reptielen voorkomen, houtrillen, boomstronken, wortelkluiten en bladhopen in het veld door de opdrachtnemer gemarkeerd en gespaard.
2. Er wordt geen takhout gedeponeerd op plaatsen waarvan bekend is dat deze in het zomerseizoen in gebruik zijn als rust- of voortplantingsplaats.

bruine eikenpage, grote weerschijnvlinder, grote vos, kleine ijsvogelvlinder en vermiljoenkever

1. Wanneer snoei-, afzet- en/of dunningswerkzaamheden plaatsvinden in de (directe omgeving van) leefgebieden van beschermde insecten, worden onderstaande soortspecifieke (voorzorgs)maatregelen in acht genomen. Alle te beschermen en te sparen elementen/groeiplaatsen (genoemd in de navolgende soortspecifieke voorzorgsmaatregelen) dienen voorafgaand aan de start van werkzaamheden door de opdrachtnemer te worden gemarkeerd en direct na afronding van de werkzaamheden ter plekke te worden verwijderd.
2. In leefgebieden van beschermde insecten worden uitsluitend kleinschalige beheerwerkzaamheden aan houtige beplantingen uitgevoerd. Bestaande inhammen in de bosranden en open plekken in het bos blijven behouden. Indien mogelijk worden deze inhammen en open plekken in het bos juist ontwikkeld.
3. In leefgebieden van bruine eikenpage blijven kleine en/of lage boompjes (met name eik) gespaard. Ook braamstruwelen (vooral langs bosranden) in het leefgebied van bruine eikenpage blijven zoveel mogelijk intact.
4. In leefgebieden van grote weerschijnvlinder blijven boswilg en grauwe wilg altijd gespaard.
5. In leefgebieden van grote vos blijven iepen, zoete kers, holle bomen en stapels hout altijd gespaard.
6. In leefgebieden van kleine ijsvogelvlinder blijft kamperfoelie altijd gespaard.
7. In leefgebieden van vermiljoenkever blijven liggende en staande dode bomen (in het bijzonder populier en eik) altijd gespaard. Tevens worden geen dikke dode takken gesnoeid.
8. Indien bovenstaande soortspecifieke (voorzorgs)maatregelen niet mogelijk zijn vanwege bijvoorbeeld veiligheidsoverwegingen, wordt in overleg met een ecologisch deskundige naar een passende oplossing gezocht. Dit schriftelijk maatwerkadvies wordt aan dit ecologisch werkprotocol toegevoegd, inclusief een kaart met de bewuste locatie(s).

beschermde planten en aandachtsoorten

1. Werkzaamheden worden bij groeiplaatsen van beschermde planten en/of aandachtsoorten in beginsel uitsluitend uitgevoerd in uitvoeringsperiode 2 (15 september - 15 maart). Deze groeiplaatsen worden tijdens de werkzaamheden ontzien en beschadiging wordt vermeden. Daartoe worden - op basis van door de opdrachtgever aangeleverde verspreidingsgegevens - voorafgaand aan de start van de werkzaamheden deze groeiplaatsen door de opdrachtnemer in het veld gelokaliseerd, gemarkeerd en op (digitale) kaart aangegeven. De markering wordt door de opdrachtnemer direct na de werkzaamheden verwijderd.

2. OVERIGE PERIODE

15 maart – 15 juli

In de periode 15 maart – 15 juli worden door Waterschap Brabantse Delta geen snoei-, afzet- en/of dunningswerkzaamheden uitgevoerd.

Uitsluitend in het geval van (dreigende) calamiteiten en/of (verkeers)veiligheid kan, met onderbouwing en schriftelijk vastgelegd, afgeweken worden van het uitgangspunt om dit type werkzaamheden en activiteiten niet in de periode 15 maart – 15 juli uit te voeren.

Voorafgaand aan de uitvoering van de werkzaamheden dient in dat geval een ecologisch deskundige eerst een inventarisatie uit te voeren naar de aanwezigheid van beschermde soorten, aandachtsoorten en (vaste) rust- en voortplantingsplaatsen. Op basis van de waarnemingen en de uit te voeren werkzaamheden in deze periode dient een effectbeoordeling uitgevoerd te worden. Deze rapportage wordt gedocumenteerd met het oog op controle door handhavende instanties en tevens toegevoegd aan dit ecologisch werkprotocol.

BIJLAGE 1
Lijst met beschermde soorten

In het kader van de Wet natuurbescherming zijn de volgende soorten beschermd:

VOGELRICHTLIJN

(Europees beschermd)

Vogels

Alle in Nederland van nature voorkomende vogelsoorten

HABITATRICHTLIJN

(Europees beschermd)

Zoogdieren

Bever
Hamster
Hazelmuis
Lynx
Noordse woelmuis
Otter
Wilde kat
Wolf

Bechteins vleermuis
Bosvleermuis
Brandts vleermuis
Franjestaart
Gewone baardvleermuis
Gewone dwergvleermuis
Gewone grootoorvleermuis
Grijze grootoorvleermuis
Grote hoefijzerneus
Grote rosse vleermuis
Ingekorven vleermuis
Kleine dwergvleermuis
Kleine hoefijzerneus
Laatvlieger
Meervleermuis
Mopsvleermuis
Noordse vleermuis
Rosse vleermuis
Ruige dwergvleermuis
Tweekleurige vleermuis
Vale vleermuis
Watervleermuis

Bruinvis
Bultrug
Dwerpotvis
Dwergvinvis
Gestreepte dolfijn
Gewone spitsdolfijn
Gewone vinvis
Griend
Grijze dolfijn
Hille (Butskop)
Kleine zwaardwalvis
Narwal
Noordse vinvis
Orca
Potvis
Spitsdolfijn van Gray
Tuimelaar

Witflankdolfijn

Witsnuitdolfijn

Witte dolfijn

Amfibieën

Boomkikker
Geelbuikvuurpad
Heikikker
Kamsalamander
Knoflookpad
Poelkikker
Rugstreepad
Vroedmeesterpad

Reptielen

Gladde slang
Muurhagedis
Zandhagedis

Dikkopschildpad

K e m p s ' z e e s

Lederschildpad

Soepschildpad

Vissen

Houting
Steur

Insecten

Apollovlinder
Boszandoog
Donker
pimpernelblauwtje
Grote vuurvlinder
Pimpernelblauwtje
Teunisbloempijlstaart
Tijmblauwtje
Zilverstreephoibeestje

Bronslibel

Gaffellibel

Gevlekte witsnuitlibel

Groene glazenmaker

Noordse winterjuffer

Oostelijke witsnuitlibel

Rivierrombout

Sierlijke witsnuitlibel

Brede geelrand-

waterroofkever

Gestreepte

waterroofkever

Heldenbok

Juchtlerkever

Vermiljoenkever

Weekdieren

Bataafse

stroommossel

Platte schijfhoren

Mossen

Geel schorpioenmos

Tonhaarmuts

Planten

Drijvende

waterweegbree

Groenknolorchis

Kleine vlotvaren

Kruipend

moerasscherm

Liggende raket

Zomerschroeforchis

OVERIGE SOORTEN
(Nationaal beschermd)
Zoogdieren

Aardmuis
 Boomarter
 Bosmuis
 Bunzing
 Damhert
 Das
 Dwergmuis
 Dwerspitsmuis
 Edelhert
 Eekhoorn
 Egel
 Eikelmuis
 Gewone bosspitsmuis
 Gewone zeehond
 Grote bosmuis
 Grijs zeehond
 Haas
 Hermelijn
 Huisspitsmuis
 Konijn
 Molmuis
 Ondergrondse
 woelmuis
 Ree
 Rosse woelmuis
 Steenarter
 Tweekleurige
 bosspitsmuis
 Veldmuis
 Veldspitsmuis
 Vos
 Waterspitsmuis
 Wezel
 Wild Zwijn
 Woelrat

Amfibieën

Alpenwatersalamander
 Bruine kikker
 Gewone pad
 Kleine
 watersalamander
 Meerkikker
 Middelste groene
 kikker
 Vinpootsalamander
 Vuursalamander

Reptielen

Adder
 Hazelworm
 Levendbarende hagedis
 Ringslang

Vissen

Beekdonderpad
 Beekprik
 Elrits
 Gestippelde alver
 Grote modderkruiper
 Kwabaal

Ongewervelden

Europese rivierkreeft

Dagvlinders

Aardbeivlinder
 Bosparelmoervlinder
 Bruin dikkopje
 Bruine eikenpage
 Donker pimperlblauwtje
 Duinparelmoervlinder
 Gentiaanblauwtje
 Grote parelmoervlinder
 Grote vos
 Grote vuurvlinder
 Grote weerschijnvlinder
 Iepenpage
 Kleine heivlinder
 Kleine ijsvogelvlinder
 Kommavlinder
 Pimperlblauwtje
 Sleedoornpage
 Spiegeldikkopje
 Veenbesblauwtje
 Veenbesparelmoervlinder
 Veenhooibeestje
 Veldparelmoervlinder
 Zilveren maan

Libellen

Beekroombout
 Bosbeekjuffer
 Donkere waterjuffer
 Gevlekte glanslibel
 Gewone bronlibel
 Hoogveenglanslibel
 Kempense heidelibel
 Speerwaterjuffer

Kevers

Vliegend hert

Planten

Akkerboterbloem
 Akkerdoornzaad
 Akkerogentroost
 Beklierde ogentroost
 Berggamander
 Bergnachtsorchis
 Blaasvaren
 Blauw guichelheil
 Bokkenorchis
 Bosboterbloem
 Bosdravik
 Brave hendrik
 Brede wolfsmelk
 Breed wollegras
 Bruinrode wespenorchis
 Dennenorchis
 Dreps
 Echte gamander
 Franjegtiaan
 Geelgroene
 wespenorchis
 Geplooid
 vrouwenmantel
 Getande veldsla
 Gevlekt zonneroosje
 Glad biggenkruid
 Gladde zegge
 Groene nachtorchis
 Groensteel
 Groot spiegelklokje
 Grote bosaardbei
 Grote leeuwenklauw
 Honingorchis
 Kalkboterbloem
 Kalketrip
 Karthuizeranjer
 Karwijselie
 Kleine ereprijs
 Kleine schorseneer
 Kleine wolfsmelk
 Kluwenklokje
 Knollathyrus
 Knolspirea
 Korensla
 Kranskarwij
 Kruiptijm
 Lange zonedauw
 Liggende ereprijs
 Moerasgamander

Muurbloem
 Naakte lathyrus
 Naaldenkervel
 Pijlscheefkelk
 Roggelelie
 Rood peperboompje
 Rozenkransje
 Ruw parelzaad
 Scherpkruid
 Schubvaren
 Schubzegge
 Smalle raai
 Spits havikskruid
 Steenbraam
 Stijve wolfsmelk
 Stofzaad
 Tengere distel
 Tengere veldmuur
 Trosgamander
 Veenbloembies
 Vliegenorchis
 Vroege ereprijs
 Wilde averuit
 Wilde ridderspoor
 Wilde weit
 Wolfskers
 Zandwolfsmelk
 Zinkviooltje
 Zweedse kornoelje

BIJLAGE 2**Jaarrond beschermde vogelnesten (categorie 1 t/m 4 en categorie 5)**

Op de volgende categorieën nesten zijn de verbodsbepalingen van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming ook buiten het broedseizoen van toepassing:

1. nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: de steenuil);
2. nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeelden: roek, gierzwaluw en huismus);
3. nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk seizoen op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeelden: ooievaar, kerkuil en slechtvalk);
4. nesten van vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn (zelf) een nest te bouwen (voorbeelden: boomvalk, buizerd en ransuil).
5. nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om zich elders te vestigen als de broedplaats verloren is gegaan (voorbeelden: oeverzwaluw, kokmeeuw) zijn buiten het broedseizoen niet beschermd.

De bescherming betreft niet alleen de nestplaatsen zelf, maar ook de functionaliteit ervan. Leefgebied en foerageergebied dat noodzakelijk is voor de functionaliteit van de nestplaats is daardoor ook beschermd. De bescherming geldt niet als kan worden aangetoond dat het nest al gedurende een aantal jaren niet meer in gebruik is.

De hiernavolgende lijst is bedoeld als een indicatieve lijst. Deze kan worden gebruikt als hulpmiddel bij het bepalen of een ontheffing nodig is of dat maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels te behouden. De functionaliteit kan bijvoorbeeld worden gewaarborgd door het nemen van mitigerende maatregelen. Als een jaarrond beschermd nest is aangetroffen en deze door een ingreep zal verdwijnen, is minimaal een omgevingscheck nodig. Deze houdt in dat door een ecologisch deskundige moet worden vastgesteld of er voldoende gelegenheid voor de betreffende soort is om zelfstandig in de omgeving een vervangend nest te vinden of te bouwen. Indien dit niet voorhanden is, dan dient, voor zover mogelijk, alternatieve nestgelegenheid te worden aangeboden. Indien dat niet mogelijk is, dient ontheffing te worden aangevraagd. Het is de verantwoordelijkheid van de gebruiker van de gedragscode om gemotiveerd en gedocumenteerd te bepalen onder welke categorieën een voorkomende vogelsoort valt. De soorten die over voldoende flexibiliteit beschikken om zich elders te vestigen, vallen in de lijst onder categorie 5.

Soort	Categorie	Nestplek
steenuil	1	Natuurlijke boomholtes (vooral knotwilgen en oude (hoogstam) fruitbomen); rustige hoekjes of nissen van gebouwen of schuren; speciale nestkasten
gierzwaluw	2	Onder dakgoot; achter regenpijp of dakkapel; onder dakpan; gat in muur; neststenen
huismus	2	Onder dakpannen; gaten en kieren van gebouwen; mussenkasten
roek	2	Toppen van hoge bomen
grote gele kwikstaart	3	Vlakbij stromend water in nis in muur; onder brug; bij boomwortels in oevers; speciale nestkasten
kerkuil	3	Nestkasten; heel incidenteel in boomholten
oehoe	3	Richels van in steengroeves; soms oud nest van roofvogel; incidenteel op grond
ooievaar	3	Hoge plekken (telefoonpalen, bomen, schoorstenen, kerktorens, hoogspanningsmasten of door mens gemaakte palen met houten platform)
slechtvalk	3	Richels; nis; nestkast; hoogspanningsmasten; gebruikt vaak oud kraaiennest; zelden op grond
boomvalk	4	Hoog in bomen, ook in solitaire bomen, populierensingels, hoogspanningsmasten, stadsparken; gebruikt oud kraaien- of eksternest
buizerd	4	Kruin van hoge bomen; soms lager in struiken en lage bomen; gebruikt ook oude kraaiennest als basis; zeer zelden op de grond
havik	4	Hoog in boomkroon
ransuil	4	Oude kraaien- of eksternesten; incidenteel op grond
sperwer	4	Dicht tegen stam in dicht bos; soms in struiken en lage bomen
wespendief	4	Kruin van hoge bomen
zwarte wouw	4	Kruin van hoge bomen, vaak dicht bij water

Soort	Categorie	Nestplek
Blauwe reiger	5	In (hoge) bomen; veelal in kolonies. Plekken waar rovers moeilijk bij komen zoals eilandjes in vijver of plas
Boerenzwaluw	5	Randen/richels in stallen; onder bruggetjes; aan sluisen
Bonte vliegenvanger	5	Nestkasten; boomholten
Boomklever	5	Oude spechtnesten
Boomkruiper	5	Tussen losse stukken schors of nauwe boomholtes; nestkasten
Bosuil	5	Boomholtes; nestkasten; ruimtes in gebouwen; incidenteel op grond of in eksternest
Brilduiker	5	Boomholtes
Draaihals	5	Nestholten van andere spechten; nestkasten
Eidereend	5	Grond
Ekster	5	Vork van tak van hoge boom
Gekraagde roodstaart	5	Grote holen, nissen en nestkasten, meestal slechts op enkele meters boven grond, soms ook in grond
Glanskop	5	Nestholtes in rottend hout; zeer af ten toe in nestkast
Grauwe vliegenvanger	5	Scheuren, spleten of grote holes in bomen; in klimop tegen stam; tegen schuttingen en gebouwen
Groene specht	5	Zelf uitgehakte nestholtes in (oude) loofbomen
Grote bonte specht	5	Zelf uitgehakte nestholtes in (zachthout) bomen
Hop	5	Boomholtes; muren; steenhopen; houten bouwsels
Huiszwaluw	5	Tegen gevel van gebouwen, onder dakoverstekken, kunstmatige huiszwaluwtilen aan gebouwen
Ijsvogel	5	Nesttunnels in zandige of lemige steile oeverranden, tussen wortels van (omgevallen) bomen; kunstmatige ijsvogelwand
Kleine bonte specht	5	Tak van dode loofboom of dood deel van levende loofboom
Kleine vliegenvanger	5	Boomholtes
Koolmees	5	Boomholtes; soms in rotsen en muren; in enkele gevallen nesten van andere vogels of heel dicht struikgewas; nestkasten
Kortsnavelboomkruiper	5	Scheuren en spleten in bomen; achter loszittende bast; weinig in boomholten
Oeverzwaluw	5	Zelf gegraven gangen in steile wanden (natuurlijke oevers, afgravingen en zanddepots); kunstmatige oeverzwaluwwand
Pimpelmees	5	Boomholtes; nestkasten
Raaf	5	Kruinen van bomen
Ruigpootuil	5	Boomholtes
Spreeuw	5	Boomholtes; nestkasten; gaten en kieren van gebouwen
Tapuit	5	Konijnenholen
Torenvalk	5	Oude kraaiennesten; nestkasten; nissen in gebouwen
Zeearend	5	Kruinen van bomen; grond
Zwarte kraai	5	Hoog in boom
Zwarte mees	5	Boomholtes; nestkasten; muizengangen in grond
Zwarte roodstaart	5	Holtes in muren; andere plekken in gebouwen
Zwarte specht	5	Zelf uitgehakt nestholtes in (dikke) loofbomen

BIJLAGE 3**Lijst met aandachtsoorten Waterschap Brabantse Delta****Planten**

Akkerklokje	Grote keverorchis	Moeraswolfsklauw
Bijenorchis	Grote ratelaar	Rapunzelklokje
Blauw walstro	Kattendoorn	Rietorchis
Blauwe knoop	Klein blaasjeskruid	Ronde zonnedauw
Bosorchis	Kleine ratelaar	Slanke sleutelbloem
Brede orchis	Kleine zonnedauw	Steenanjer
Brede wespenorchis	Klokjesgentiaan	Steenbreekvaren
Dubbelloof	Knopig doornzaad	Tongvaren
Gevlekte orchis	Knolsteenbreek	Veldsalie
Gewone agrimonie	Krabbenscheer	Vleeskleurige orchis
Grasklokje	Loos blaasjeskruid	Waterdriblad
Groot blaasjeskruid	Moeraswespenorchis	Weideklokje

Dieren

Bandheidelibel
Beekoeverlibel

Bittervoorn
Kopvoorn
Rivierdonderpad
Serpeling

BIJLAGE 4**Lijst met in provincie Noord-Brabant vrijgestelde soorten****Zoogdieren**

Aardmuis	Haas	Veldmuis
Bosmuis	Huisspitsmuis	Vos
Dwergmuis	Konijn	Wild zwijn
Dwergspitsmuis	Ondergrondse woelmuis	Woelrat
Egel	Ree	
Gewone bosspitsmuis	Rosse woelmuis	

Amfibieën

Bastaardkikker
Bruine kikker
Gewone pad
Kleine watersalamander
Meerkikker

BIJLAGE 5

Definitie ecologisch deskundige

Onder een ecologisch deskundige verstaan we een persoon die in een bepaalde situatie en voor specifieke soorten gevraagd wordt te adviseren en/of te begeleiden, die aantoonbaar zowel een opleiding als kennis en ervaring heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. Een deskundige:

- heeft een afgeronde hbo-of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; of
- heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren;

Daarnaast heeft de deskundige praktijkervaring opgedaan, doordat hij/zij:

- werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en werkzaam is of aangesloten bij de volgende Nederlandse organisaties: Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of bescherming.